

גילוי: התאריך המדויק בו יבוא המשיח מבוסס על לקו"ש כ/228 ואילך

ילד מתעורר בבוקר ומספר לאימא על חלום נהדר שחווה הלילה: "חלמתי שאבא קנה לי אופניים ואת טסט איתי לארצות הברית".

"אבל בן, אתה יודע שבחיים הכול הולך הפוך מהחלומות?" מצננת אימא.

"בסדר, אז את תקני לי אופניים ואבא יטוס איתי לארצות הברית..."

אילו היית זוכה לליל המשאלות שלך, רגע חד פעמי של טיפוס לעולמות העליונים ופגישה עם הקב"ה בה הנך יכול לשאול כל שאלה שתעלה בדעתך. ובכן מה התהייה הכי מטרידה ומסקרנת שהיית רוצה לקבל עליה תשובה מריבון העולמים?

אצל רבים מאיתנו השאלה הנבחרת תהיה: מתי יבוא המשיח? מתי כבר יבואו הימים הנפלאים בהם תאיר השמש ולא תהיה קנאה, שנאה ותחרות, והדעת תהיה פנויה לעסוק בחכמה העליונה?

השאלה הזו עומדת על קצה השפתיים משום שתי סיבות: א. **מי שיש לו עתיד – יכול לשרוד כל הווה.** כל התמודדות קלה יותר לנשיאה כאשר יש לה תאריך תפוגה. אם יש לאדם מה לצפות לו – הוא יוכל לשרוך כל איך בדרך. הידיעה כי בעוד ימים נזכה לגילוי שכינה ובניין בית המקדש, נשתחרר מבית הרפואה ח"ו, נעבור את הקושי הכלכלי וכיו"ב, מרימה את הרגליים מעל ההווה והופכת את הריצה לקלה ומהירה יותר. בהערה¹ הובא סיפור מיוחד המוכיח את התזה.

ב. האמונה בעתיד חשובה מסיבה פשוטה יותר: **תכנונית וארגונית.** התפיסה של העתיד משנה את ההווה ומאפשרת לקבל עכשיו את ההחלטות הנכונות לקראת העתיד. בעוד שהעתיד נראה רחוק ואנו נוטים לומר "נחיה ונראה", אבל האמת היא שרוב הזמן אנו מכינים את העתיד. אנו מכינים את הארוחה שנאכל עוד שעה, אנו יוצאים לעבודה שנגיע אליה עוד שעתים, אנו מגדלים ילדים שיהפכו להיות בוגרים עוד עשר שנים, אנו משקיעים כספים שיעבדו עבורנו בעולם שונה בעוד חמישים שנה.

כך שהעתיד מתחיל עכשיו, הוא לא כל כך רחוק כמו שזה נראה וההבנה שלו מאפשרת לקבל היום את ההחלטות הנכונות. אם נדע מתי הולכים החיים להתהפך ולהתמקד בשגשוג רוחני, סביר להניח שכבר היום נתנהגה אחרת לחלוטין. בהערה הובא סיפור מהעולם הכלכלי².

¹ הפסיכיאטר הדגול ויקטור פרנקל מספר על חוויה שעבר באושוויץ ולימדה אותו כמה עמוק הקשר בין האמונה בעתיד ובין כוח ההישרדות בהווה (האדם מחפש משמעות 95): יום אחד ניגש אלי אסיר בשם פ, זקן הבלוק ומלחין וכותב מוזיקלי ידוע. הוא לחש לי ברטט: "דוקטור, הלילה חלמתי חלום ובו אני יכול להביע משאלה והיא תיענה. שאלתי מתי המחנה שלנו ישוחרר וסבלנו יגיע לקיצו? הקול לחש לי: שלושים במרץ". פ הפך להיות בטוח בחלומו והתמלא תקווה, אבל ככל שקרב היום והתברר לפי הידיעות מחזיתות המלחמה כי לא נצא לחופשי בתאריך המיועד, בריאותו התרופפה. ב-29 במרץ לקה בחום גבוה וב-31 נפח את נשמתו מטיפוס. היכולת לשרוד הייתה האמונה בעתיד ואילו ההתאכזבות הביסה את גופו ונטלה את הכוח ללחום כנגד הטיפוס.

² אירווינג פישר נחשב לאחד מגדולי הכלכלנים בארצות הברית. הוא חי לפני כמאה שנה והתיאוריות הכלכליות שלו משפיעות על קובעי המדיניות עד היום. הוא נחשב למעצב 'המדיניות המוניטרית', דרכי הפעולה של הבנק המרכזי (הפדרל ריזרב, בנק ישראל וכו').

פישר נהג לפרסם תחזיות כלכליות ובחודש אוקטובר 1929 פרסם תחזית אופטימית: "שוק המניות הגיע לרמה גבוהה ועתיד להישאר שם". זה הזמן לקנות ולאסוף סחורה. מול פישר התייצב מתחרה זוטר בשם רוג'ר בבסון. יועץ השקעות ללא רקע אקדמי, היו לו עיניים צחקניות וזקנקן קטן והוא ניהל תיקי השקעות עבור לקוחות פרטיים. חודשיים קודם עלה על בימת וועידת העסקים במסצ'וסטס וצפה עתיד קודר: "הקריסה מגיעה והיא עלולה להיות נוראה... במנוסת הבהלה נראה מכירות שיחרגו מכל מה שחווינו אי פעם". סוחרי וול סטריט לעגו, נשיא ארצות הברית בעצמו, הרברט הובר, הזדעק להבטיח כי השוק יציב, אך בבסון התעקש על קטסטרופה וערך התאמות קריטיות בתיקי הלקוחות.

ההמשך ידוע: שבועיים חלפו לפרוץ המשבר הכלכלי החמור בהיסטוריה המודרנית: 'השפל הגדול של 1929'. ביום חמישי השחור ולמחרתו ביום שישי השחור איבד שוק המניות בוול סטריט 25% ובתוך עשרה חודשים קרס המדד ב-89%. אנשים איבדו את כל כספם ומיליוני עובדים נפלטו לרחוב. נדרשו 15 שנה ופרוץ מלחמת

חסידיים אומרים משל נפלא: שני אחים רבו וניתקו את הקשר. השנים חלפו והאח הגדול ערך חתונה לבנו. הצעיר נקרע אם ללכת, אבל ביום הגדול החליט נחרצות להישאר בבית. כדי להיות בטוח שלא יתחרט, לבש פיג'מה ונכנס למיטה. הערב ירד ולפתע שמע קול כליזמרים מענג, ואי אפשר היה לטעות: הם ניגנו את ניגון השבת של אבא. את נעימת "השומר שבת" שאבא היה מנגן בסעודת שבת.

התברר שאחיו הבכור סחב את הכליזמרים מאולם החתונה אל מתחת חלון חדר השינה שלו. הוא ניסה לשכוח ולהדחיק את הנעימה, אבל היא הייתה חזקה ממנו. מכושף ירד למטה וחייבך בדמעות את אחיו. האח המאושר הביט בו ואמר: "נפלא שבאת, אבל למה עם פיג'מה?..." והנמשל מובן.

כך או אחרת, זאת הייתה המשאלה העמוקה שהביע הבעש"ט הקדוש. במכתב שכתב לגיסו, רבי ישראל מקיטוב, מספר על חוויה עילאית המוגדרת בלשון הקבלה "עליית נשמה". זה רגע אקססטי בו מתנתקת הנשמה מהגוף ועולה לעולמות העליונים. היא חווה התגלות רוחנית שנשארת בראש וניתנת לשחזור והבעש"ט ניצל אותה כדי לברר שאלה אחת:

1. אגרת הבעש"ט לגיסו (הודפסה בסוף הספר בן פורת יוסף להרב יעקב יוסף מפולנאה): בראש השנה תק"ז עשיתי השבעת עליית הנשמה, וראיתי דברים נפלאים מה שלא ראיתי מיום עמדי על דעתי ... עלייתי מדרגה אחר מדרגה עד שנכנסתי להיכל משיח ששם לומד תורה עם כל התנאים והצדיקים ... ראיתי שמחה גדולה עד מאד ... והייתי סובר שהשמחה הזו על פטירת מהעוה"ז ח"ו. אבל הודיעו לי אחר כך שאיני נפטר עדיין, אלא הנאה להם למעלה כשאני מיוחד ייחודים למטה ... ושאלתי את פי משיח: אימת אתי מר? והשיב: בעת שיתפרסם לימודך בעולם ויפוצו מעיינותיך חוצה.

וכאן ברצוננו לחקור את השאלה הגדולה מכולן: אימתי קאתי מר? מהו התאריך המדויק בו יבוא המשיח: האם אפשר לכוון את השעונים למועד בו נזכה למהפך הגדול של ההיסטוריה?

ב. אנו רוצים לבחון זאת באמצעות שתי שאלות העולות על מדרש חשוב שמובא ברש"י וגדולי המפרשים האחרים: א. מהו תאריך הגאולה שהתכוון יעקב לגלות לבניו? ב. מדוע פעל הקב"ה נגד יעקב והסתיר את יכולת הראייה ממנו?

פרשת השבוע מספרת על הרגעים האחרונים של יעקב. הוא שכב על המיטה וקרא לשנים עשר בניו לפרידה. יעקב פתח בסדרת ברכות שצופה את העתיד של כל אחד מהשבטים. האור החיים מפרש כי יעקב התכוון להעצים את היכולות הייחודיות של כל אחד מילדיו. כל אדם נברא עם כישרונות ייחודיים והרבה פעמים מסתבך אדם עם ייעודו בעולם. האבא כיוון כל ילד אל הסגולות בהן התברך, התחומים שהוא עושה טוב מאחריים³ ובעצם בירך אותו שיהיה מסוגל להגשים את ייעודו בעולם⁴.

אבל רגע לפני שיעקב מתחיל עם הברכות הספציפיות לכל שבט, אומרת התורה פסוק כללי וסתום:

2. בראשית מט, א: ויקרא יעקב אל בניו ויאמר: האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים: הקבצו ושמעו בני יעקב אל ישראל אביכם: ראובן בכרי אתה וגו'.

עולם שנייה להשיב את גלגלי התעשייה האמריקאית לייצור מלא. המשבר פגע בכלכלן הדגול עצמו ופישר סיים את חייו אביון וחצר כל, לעומת בבסון שהתעשר הון רב ונחשב עד היום למנהל השקעות מעורר השראה.

³ ראייה לדבריו אפשר למצוא בפסחים ד, על אדם שאהב לשבת ליד חוף הים. ביררו ומצאו שהוא משבט זבולון, ולכן נמשך באופיו ל"חוף ימים". עוד מסופר שם על אדם שהיה הופך כל דבר לקרב משפטי, ביררו ומצאו שהוא משבט דן, ולכן יש בו אופי של "דונו דיני". נמצא שברכות יעקב רק חיזקו את האופי הבסיסי שלהם.

⁴ המפרשים דנים בארוכה בתכלית הברכות: אם הם נועדו כדי לצפות את העתיד ולהדריך כל שבט בחלק שנועד לו בעולם, מדוע לא בירך את שלוש הגדולים ורק נזף בהם? ואם תכלית הברכות היא להוכיח את השבטים, מדוע הוכיח רק את שלוש הגדולים?

האברבנאל כותב חידוש גדול: תכלית הברכות הייתה להכתיר את יהודה וזרעו כמלכי ישראל עד כי יבוא שילה. ולכן יעקב פתח עם הקדמה שמסבירה מדוע שלוש השבטים הקודמים לו, לא יקבלו זאת? הוא הוכיח אותם בחריפות כהקדמה לכך שלא התברכו בתכונות הראויות למלוכה. ואחרי שהכתיר את יהודה, עבר להסביר בצורה חיובית על השבטים הצעירים, שכל אחד נועד לתכלית אחרת ולכן אין תכליתו המלוכה.

ההבנה הפשוטה במילים "את אשר יקרא אתכם באחרית הימים" היא שיעקב התכוון לימים די קרובים. היינו הקדמה כללית לפרשת הברכות בה יגלה לכל אחד את כלולת העתיד הצפוי לו.

רשב"ם: באחרית הימים – עניין גבורתם ונחלתם.

אבל מדרש רבה אומר דברים מהפכניים ורש"י מצטט את נקודת הדברים:

בראשית רבה צח,א: 'את אשר יקרא אתכם באחרית הימים' - רבי סימון אמר: מפלת גוג הראה להם. רבי יהודה אמר: בנין בית המקדש הראה להם. רבנן אמרי: **בא לגלות להם את הקץ ונתכסה ממנו** ... שני בני אדם נגלה להם הקץ וחזר ונתכסה מהם ואלו הם: יעקב ודניאל, יעקב דכתיב 'את אשר יקרא אתכם באחרית הימים', דניאל דכתיב: 'ואתה דניאל סתום את הדברים וחתום'.

המילים 'באחרית הימים' מתכוונים אל מובנם המקובל כיום, כדברי הנביא ישעיה (ב,ב): "והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה' בראש ההרים". יעקב התכוון לגלות להם – לא רק מה יקרה אז כמו הדעות הראשונות במדרש, אלא מתי זה יקרה! מתברר שיש תאריך מוגדר לקץ הימין, מתוכנן משחר הבריאה, וליעקב ודניאל התגלה התאריך הזה.

רש"י: ביקש לגלות את הקץ ונסתלקה ממנו שכינה והתחיל לדבר דברים אחרים. **רמב"ן:** לדברי הכול, אחרית הימים ימות המשיח הם, ככתוב 'והיה באחרית הימים נכון יהיה הר בית ה'.

כמובן, המפרשים מתלבטים מה הכריח את רש"י לומר חידוש כה גדול ברמת השפט?

רבי אליהו מזרחי (ממפרשי רש"י): לא ידעתי מי הכריחם לומר זה? ולמה לא יהיה 'ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם' על הדברים העתידיים לבוא לכל שבט ושבט?

המשכיל לדוד מבאר: רש"י למד זאת ממה שנאמר 'אשר יקרא אתכם בלשון יחיד' ולא 'יקראו' בלשון רבים, ומשמע שמדבר על ייעוד אחד כולל.

הכלי יקר מוסיף רעיון נפלא שנראה חזק מאוד בפשט. נשים לב ללשונות הפסוקים: בתחילה קורא "האספו ואגידה לכם", ולפתע מתחיל שוב: "הקבצו ושמעו". אבל למה "הקבצו" לאחר שכבר ביקש "האספו"? ומה ההבדל בין "האספו" ל"הקבצו"?

אלא היו שתי התכנסויות לשתי מטרות. האספה הראשונה מוגדרת בלשון "אסיפה", שפירושה התכנסות למקום סגור וצנוע עבור מטרה חשאית. ואילו ההתכנסות השנייה מכונה בלשון "קיבוץ", שהיא התכנסות גדולה לעניין גלוי לכולם. ההתאספות הראשונה הייתה לשם גילוי הקץ, שהוא עניין חשאי. ואולם לאחר שנעלמה ממנו שכינה ונסתתמו דבריו, ביקש שוב "להתקבץ", לשם עניין גלוי וידוע של גילוי העתידות לכל אחד מהם.

כלי יקר מט,א: לשון אסיפה שייך למי שעומד בחוץ במקום מגולה ונאסף לתוך הבית למקום צנוע, כמו (דברים כב ב): 'ואספתו אל תוך ביתך'... אבל לשון קיבוץ מורה על אנשים מפוזרים שיתקבצו למקום אחד אפילו שיהיה במקום מגולה ובקעי בו רבים. כך מתחילה ביקש לגלות סוד הקץ ואין ראוי לגלות דבר סוד ברשות הרבים פן ישמע מי שאינו הגון, כי סוד ה' ליראיו דוקא, על כן אמר האספו ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם באחרית הימים לעת קץ, ומיד הרגיש שנסתם ממנו הקץ, על כן חזר מלשון אסיפה ואמר הקבצו בני יעקב לשמוע דברים שאין בהם סוד ויכול לדבר ממנו ברבים.

ואחרי שהבנו את ההכרח לדברי רש"י, עולות התמיהות הגדולות לגופו של עניין: מה התאריך שעליו דיבר יעקב ובו אמורה להשתנות המציאות מקצה לקצה? ולמה הסתירו זאת ממנו?

נחשוב יותר: עובדה היא שהמשיח לא בא עד היום וכבר חלפו 4000 שנה מימי יעקב. וכי יעקב התכוון לומר להם שמשויח יבוא עוד 4000 שנה?! מה המטרה בכך? הרי הוא רק מייאש אותם וגורם להרחיק אותם מהתודעה? או אולי נאמר שהמשיח היה אמור לבוא קודם, במועד מוקדם יותר, ופספסו אותו? אז מדוע הוא לא בא? ומתי כן יבוא?

עוד צריך להבין: למה באמת התכסה הסוד? מה היה אכפת לקב"ה שיעקב ימריץ את בניו לעשות למען הגאולה? ובפרט שאומרת הגמרא שהסוד נשאר מכוסה מכולנו (**פסחים נד,ב**): "שבעה דברים מכוסים מבני אדם ואלו הם: 1. יום המיתה [כדי שיהיה כל ימיו בתשובה]. 2. יום הנחמה [מהצרות, כדי שאדם ישוב אל ה' בשעת הצרה]. 3. עומק הדין [מיהו צדיק ומיהו רשע]. 4. אין אדם יודע מה בליבו של חברו [כדי שלא יירד לחייו ויבטל את מחשבותיו]. 5. אין אדם יודע במה משתכר [באיזה מקצוע יעבוד]. 6. **ומלכות בית דוד מתי תחזור**. 7. **ומלכות חייבת [רומי, אדום] מתי תכלה**".

אבל מדוע נשמר המועד בסודי סודות ולא מאפשרים לנו לבוא מוכנים יותר לביאת המשיח?

[אולי אפשר לומר⁵: יעקב התכוון לגלות את אחד ה"קיצים" שנאמרו על ידי גדולי ישראל לאורך הדורות. במשך ההיסטוריה עברו יהודים קשיים גדולים של גירושים, פרעות ורדיפות ואנשים התייאשו מהסיכוי לזכות לגאולה. במטרה להציל את רוח ההמון מהייאוש, עסקו גדולי ישראל בחישובים שונים כדי לגלות את התאריך המדויק בו יבוא המשיח. כדברי הרמב"ם באגרת תימן: "אנו נתנצל בשם רבנו סעדיה [גאון] ז"ל [שחישב קיצים], אלא למרות שידע שאסור לעשות כן ככתוב 'תיפח רוחם של מחשבי קיצים', אבל היות אנשי דורו מלאי ספקות באמונה וכמעט שאבדה דת ה' לולי היה הוא ז"ל ... לקבץ המון בני האדם בחשבון הקצים לחזק תוחלתם לאמת".

חישוב הקץ אינו מדע מדויק, אלא יום **מסוגל** ועת רצון מיוחדת לבוא הגאולה אילו נחזור בתשובה. אולם החישובים שנאמרו על ידי גדולי ישראל עברו בלא גילוי המשיח⁶, שכן לא היינו ראויים לכך.

3. נצח ישראל למהר"ל סוף פרק מ: תדע שכל מה שאמרו חכמים בעניין הקץ, לא שהיו גוזרים שכן יהיה בודאי באותו זמן ובאותה שעה, רק שגילה לנו זמן מוכן שראוי שיהיה בו הקץ...

הראשון שהציג תאריך של "קץ", היה דניאל בסוף ימי גלות בבל:

דניאל יב: ויאמר לאיש לבוש הבדים ... עד מתי קץ הפלאות? ... ויאמר: לך דניאל כי סתומים וחתומים הדברים... ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם, אלף מאתים ותשעים - רש"י: אלף מאתים ותשעים שנה מיום הוסר התמיד [ימי החורבן השני] עד שישוב בימי משיחנו (ה' אלפים ק"ח).

הרמב"ם הציג באגרת תימן "קץ" אחר וכתב שהוא יותר אמיתי מכל חשבון: **אגרת תימן**: "יש אצלנו קבלה גדולה ונפלאות... שתחזור הנבואה לישראל ... בשנת ד' תתקע"ו ליצירה (1216), ואין ספק שחזרת הנבואה היא הקדמת המשיח ... זהו יותר אמיתי מכל חשבון שנאמר בשום קץ".

בכך אפשר לפרש שיעקב התכוון לגלות לבניו את אחד התאריכים הללו. אבל שוב, עדיין מדובר במרחק של עוד **אלפי שנים** מאותו היום בו עמדו והעתידנות הזו רק תייאש אותם. ובכן, מהו התאריך **המעודד** אותו התכוון יעקב לגלות לבניו? ולמה נעלמה ממנו השכינה?]

הרבי מליובאוויטש בונה מהלך מרתק, ועל הדרך מסביר: א. כמה הגאולה קרובה. ב. מה המעשה האחרון שנשאר כדי לחתום את התהליך ולהתעורר לשחר נעלה ומושלם.

ג. יעקב התכוון להציע לבניו מקל וגזר. הוא התכוון לשים על השולחן את האמת הלא קלה לשמיעה, אבל יחד עם זה לגלות הזדמנות אדירה.

לביאת המשיח יש תאריך נקוב והוא היה מאוד רחוק מאותם ימים. אנו מקווים שזה יקרה היום ממש, אבל כבר חלפו מימי יעקב 4000 שנה, ולמרבה הצער, יתכן שהתאריך המקורי רחוק גם מאתנו, עד סוף האלף השישי. אבל מצד שני, זה התאריך הכי מאוחר **ולא היחיד**. יעקב התכוון לבשר בשורה אדירה: זה יכול לקרות היום אם רק תתאמצו לעשות מה שצריך. הקב"ה לא סגור על תאריכים, אלא על הזדמנויות ומצבים ובכל יום נותן אפשרות לקרוע שערי שמים ולעשות את זה.

⁵ הבא לקמן ראו: <http://www.chabad.org.il/Articles/Article.asp?ArticleID=1340&CategoryID=247>.

⁶ וגם בזה מבואר שבכל קץ כזה חלה **התקדמות נוספת לקראת הגאולה** כמו התגלות פנימיות התורה וכו'.

כפל המועדים השונים – בזמנו או בהזדמנות מתאימה שתקדים את הזמן – מפורשים בספר ישעיהו:

4. סנהדרין צחא: רבי יהושע בן לוי מקשה: כתיב (ישעיהו ס, כב) 'אני ה' בעתה אחישנה', בעתה או אחישנה? אלא זכו אחישנה, לא זכו – בעתה. רבי יהושע בן לוי רמי: כתיב (דניאל ז, יג) 'וארו עם ענני שמיא' וכתיב (זכריה ט, ט) 'עני ורוכב על חמור?' אלא זכו עם ענני שמיא, לא זכו עני ורוכב על חמור.

עד כמה זה יכול לקרות בכל רגע? מספרת שם הגמרא סיפור נפלא:

רבי יהושע בן לוי מצא את אליהו הנביא שעמד על פתח המערה של רבי שמעון בן יוחאי. אמר ליה... אימת אתי משיח? אמר לו: לך תשאל אותו בעצמו. והיכן יושב? בפתח העיר רומי, וזה יהיה הסימן: הוא יושב בין המצורעים וכולם פותחים את כל התחבושות ומחליפים ואילו הוא פותח תחבושת אחת ומחליף, עוד אחת ומחליף, כדי שאם יקבל פתאום את הפקודה להתגלות – יעשה זאת. (ומוכח שהדבר יכול לקרות בכל רגע). הלך אליו ושאל: אימת אתי מר? אמר היום. אתא לגבי אליהו ואמר: שיקר לי המשיח, דאמר היום אתינא ולא אתא. אמר לו: הכי אמר לך: **היום אם בקולו תשמעו.**

ומניין ידע זאת יעקב אבינו? הוא נוכח בכך בעיניו, גם לפני כן, והדבר קרה גם אחרי כן: הרעב במצרים תוכנן להיות שבע שנים, אבל כשיעקב הגיע, שרתה ברכה ביאור והוא עלה והשקה את מצרים והרעב קוצר לשנתיים. כך היה בהמשך: בעוד שגלות מצרים תוכננה 400 או 430 שנה, היא קוצרה ל-210 שנים, וגם הן עצמן היו ברובן שנות תענוג ונוחות בבחינת "יוחי יעקב בארץ מצרים".

זוהי היה המסר המהדהד של יעקב לבניו: אם לא תעשו כלום – זה ייקח עוד הרבה מאוד זמן, אבל אם תתעלו להיות בבחינת "זכו" – זה מעבר לפינה. וכך חיו יהודים גדולים בכל הדורות: עם ההבנה שזה יכול לקרות בכל רגע. מסופר על החפץ חיים שכשהיה נוסע מהבית, היה לוקח עמו מזוודה סגורה. הוא לא פתח את המזוודה, אך מעולם לא יצא מהבית בלעדיה. אחרי פטירתו מצאו בה קפוטת חדשה. הם נזכרו שהחפץ חיים אמר פעם שראוי לקבל את משיח עם קפוטת חגיגית...

הנה סיפור מושלם: לפני שלוש שנה התרחשה יציאת מצרים מדהימה ושערי ברית המועצות נפתחו לרווחה. יותר ממיליון עולים עזבו את האדמה ההיא ועלו לארץ ישראל. בליל פורים יצאה קבוצת בחורים מיישיבת "תורת אמת" בירושלים לפעול עם העולים החדשים שהתיישבו ביישוב שילה באזור השומרון. הם פגשו יהודים מבוגרים שהיו מנותקים שבעים שנה וכאן נדלק הזיק בקרבם.

הבחורים שתו ורקדו ופתאום פנה יהודי מבוגר וביקש לספר סיפור. דמעות מילאו את עיניו כשחזר עשרות שנים אחורה. "לא תוכלו להבין את האפלה בה חיינו, המגף הקומוניסטי דרס כל אדם דתי ורבים הומתו ברייה או נשלחו לסיביר. אני לא הייתי חסיד, אבל פעם נקלעתי להתוועדות במחירת עם כמה חסידים. הם לגמו עוד ועוד כוסיות לחיים והדמעות התחרו בכמויות המשקה שנמזגו לכוסות.

שנים קודם נותקו באכזריות מהרבי שגורש מרוסיה ומסך ברזל חצץ בינם ובין העולם המערבי. הם נזכרו ברבי, ציטטו אותו, ציירו את פניו וניסו לשלוט בגעגוע הבלתי נגמר. לפתע קם אחד ואמר: "חבר'ה, מה יעזור לבכות? בואו ניסע לרבי". הביטו בו נדהמים. "איך לנסוע לרבי? לחטוף מטוס לנו יורק?!" רק על דיבורים כאלו אפשר היה להישלח לסיביר. אבל החסיד אסף כיסאות, סידר שורה כמו רכבת, הזמין את החברים לשבת על הכיסאות והכריז "נוסעים לרבי".

"וראו פלא", המשיך אותו יהודי מבוגר בשילה: "אני יכול להעיד שכל אותם חסידים שהצטרפו אל הרכבת הדמיונית היא זכו לצאת מרוסיה ולפגוש את הרבי, ואילו הריאליים שבינינו, אלו שהתרגלו אל האפלה וראו בה מצב סופי ובלתי פתיר, נתקעו ברוסיה עד תחילת שנות התשעים..."

הנה כי כן: היה תאריך מקורי לנפילת הקומוניזם והוא תוכנן להרבה מאוד שנים אחרי אותה התוועדות, אבל היו אלו שהרימו עצמם לבחינת "זכו" ונפתחו בפניהם שערי שמים.

ליקוטי שיחות כ/231 והערה 28: יעקב התכוון להמריץ בניו להיות בבחינת 'זכו', כי אז יתאמצו ויסיפו במדרגתם הרוחנית וההוספה תקדים את ביאת המשיח. כמו שמצאנו אצל יעקב עצמו שכלה הרעב חמש שנים מוקדם, וכך ביציאת מצרים שהוקדמה לאחרי 210 שנים. מצד שני, אם היו יודעים

שהקץ המקורי רחוק כל כך, שזה מראה גודל החטאים שגרמו לזה, היו מוכיחים את יוצאי חלציהם (לא רק להישמר מחטאים גדולים, כי אם גם) להוסיף בתורה ומצוות כדי לזרז ולהקדים את הקץ.

אבל אם כן, למה נעלמה השכינה? מדוע נפל חושך על פניו ולא זכה להעביר את המסר הקריטי שהגאולה יכולה לבוא היום או ח"ו עוד 4000 שנים רחוקות?

כאן מניח הרבי ביאור עמוק שפותח את העיניים בהסבר כל כך נוקב למצבנו כיום ומחייב את המעשה האחרון שנותר לשבור חומות הגלות: **הגאולה לא תבוא מלמעלה, אלא מלמטה. הגאולה לא תבוא על ידי הצדיקים, אלא על ידי הבינונים והרשעים.** הפה של יעקב נסתם כי הגאולה לא תבוא תחת לחץ ואיומים או תחת תחינות של הצדיקים, היא תבוא כאשר כל אחד מאתנו יהפוך להיות צדיק בעצמו. הוא יבער בכוחות עצמו באותו רצון אלוקי לגאולה שבוער בצדיק.

מהי בעצם הגאולה? למה אנחנו מחכים? ביאת המשיח היא רגע השיא של מעשינו ועבודתנו לאורך הגלות. היא הרגע המדהים בו יוסרו המסכים ויתחברו שמים וארץ. אנו ניווכח ברוח הפנימית שמחיה ומקיימת כל אחד מאתנו וכל עלה נושר ברוח. זה הרגע בו יהיה פתאום סדר ואמת.

אבל אנו צריכים להתחיל את התהליך: עלינו לבטא ביוזמתנו את המשיכה מעלה, את ההכרה שהמניע הפנימי שלנו הוא אלוקי. אי אפשר להאיר אדם שלא התחיל קודם להאיר את עצמו, כי אז ההארה אינה מבטאת את האמת הפנימית שלו.

ואכן, נשים לב שכל ההיסטוריה היהודית היא **ירידת השכינה יותר ויותר למטה.** היא העברת הכוח **מידי האלוקים לידי הנבראים**, במטרה לתת לכל אחד את ההזדמנות לבחור בקב"ה בעצמו, מרצונו וביזמתו. הנה: מתחילה ניתנו ארבעה ספרי חומש משמים כתורה אלוקית טהורה. אחר כך ספר דברים נאמר כתורת משה. בהמשך הייתה עוד ירידה והנביאים עברו לחוות את האלוקי בשפתם וברוח הדימויים האישיים ששיקפו את הרמה הרוחנית שלהם. בהמשך החל עידן התורה שבעל פה, בו החכמים הרחיבו את דברי התורה לפי הבנתם וחוכמתם האישית. את בית המקדש הראשון בנו הצדיקים ואילו את בית המקדש השני בנו המון העם שכבר היו בבחינת בעלי תשובה.

ואם בעבר היו אנשים מרוכזים בקהילות סגורות, החלה התקופה המודרנית והשערים נפתחו בפני כולנו ועם ישראל הפך להיות המון בודדים שכל אחד בוחר בקב"ה ביוזמתו וברצונו. ומה נאמר על ימי הקורונה שפירקו את הקהילות והפכו כל אחד לקהילה בפני עצמה...?

זאת לא תאונה ולא טעות, זאת התוכנית האלוקית מראשית הבריאה: בתחילה עושה הקב"ה ניסים כדי שבהמשך יחולל כל אחד ניסים בעצמו. והבחירה הולכת ומתרחבת אל כל אחד באופן הכי אישי.

ולכן נסתמה שכינה מעיניו של יעקב אבינו, כי הגאולה לא תבוא תחת איומים ותחינות של הצדיקים, היא תבוא כאשר כל אחד מאתנו יבחר לפתוח את הדלת בפני משיח צדקנו ולחיות באותה רצינות כאילו עומד בפתח הדלת משיח צדקנו.⁷

מנגד, יעקב אבינו כמו אבא טוב ואוהב רצה לעשות הכול כדי לזרז את תהליך הגאולה ולשם כך רצה לבחור ב"קיצור דרך" – ואף אם התוצאה הסופית תהיה שהגילוי יהיה פחות מושלם. אבל הקב"ה מביט רחוק ומעדיף את ה"זכו" האמתי.

⁷ ישנו סיפור ידוע בתולדות ימי החסידות בשם "הנפילה" של החוזה מלובלין (סיפורי חסידים (זיון) מועדים/377): אחרי מפלת נפוליאון בשנת תקע"ד (1814), היתה תחושה בין מאורי החסידות כי ביאת משיח מתקרבת. הם סיכמו ביניהם כי היהודי הקדוש מפשיסחא יסתלק מהעולם ויהיה להם לעזר בעולם העליון, ואילו החוזה מלובלין והמגיד מקוז'ניץ יתאמצו כאן בעולם לפעול את ביאת המשיח. הם קבעו כיום מסוגל לכך את שמחת תורה תקע"ה (לפני 202 שנה).

אחרי ההקפות, פרש החוזה לחדרו וביקש מהרבנית שתשמור עליו בעינא פקוחא. אך בדיוק דפק מישהו בדלת והרבנית ניגשה לשם, וכששבה לחדר, לא מצאה את הרבי. היא הרימה קול צעקה והחסידיים רצו החוצה, עד שמצאו אותו מוטל על הקרקע במרחק 50 אמות מהבית. מאותו יום הוא נעשה חולה מאוד ואמר לחסידיים שזו קפיאת מלמעלה על כך שניסה לדחוק את הקץ. מסופר שהמתנגדים שמעו את הנעשה איתו ורצו לחגוג את הסתלקותו, אך הוא אמר כי "ביום שאלך מהעולם, אפילו מים לא יוכלו לשתות". ואכן הוא הסתלק בתשעה באב באותה שנה.

בהערה⁸ הובא סיפור נוקב.

שם כ/232: אילו היה יעקב מגלה את הקץ לבניו, ההמרצה שלהם בעבודת ה' לא הייתה מכוח עצמם, אלא מכוח העזר מלמעלה (האיום של יעקב). ולכן 'נסתלקה ממנו שכינה', כדי שהעבודה של יהודים תהיה מתוך העלם השכינה ובמילא בכוח עצמם. אמנם יעקב רצה שנצא כמה שיותר מהר מהגלות, יתכן שיהיה חסר בשלמות הגאולה, אבל הגאולה עצמה תבוא בהקדם. וזהו דיוק הלשון "ביקש יעקב לגלות", מלשון "בקשה", לבקש מהקב"ה את זירוז גילוי הקץ. אולם הקב"ה רוצה שהגאולה תבוא בתכלית השלמות ולכן 'נסתלקה ממנו שכינה', שזה מביא לשלימות גדולה יותר בהבאת הגאולה.

בכך מובנת העובדה שחז"ל קבעו בקשות רבות על הגאולה. שלישי! מתפילת שמונה עשרה הן בקשות על הגאולה העתידה. וכך ידועים בדרי הגמרא כי כשמכניסים אדם לדין, שואלים אותו: האם ציפית לישועה? ולכאורה תמוה: מדוע לבקש הגאולה? הרי ביאת משיח היא אירוע כה מהפכני ושמימי שהוא רק בידי הקב"ה ומתי שהוא יראה לנכון הוא יביא המשיח?

אלא הבקשות על הגאולה הן חלק מהותי מתהליך הגאולה עצמה. השחרור אינו תהליך שמתרחש מלמעלה, אלא קודם כל גאולה עצמית של כל אחד שמתחנן לפשוט את כבלי החומר של העולם הזה. לכן אנו אמורים לפתוח את הדלת ולהתחיל בעצמנו את תהליך השחרור מכבלי העולם הזה. נעשה זאת ונזכה כבר לגאולה שלמה, היום, עכשיו, ממש.

כתיבת הדרשות והשיעורים והפצתם באופן חופשי מתאפשרת בתמיכתם של שלוחי הרבי ברחבי תבל

ובחסותו האדיבה של הנגיד החסידי
ר' שניאור ורעייתו יוכבד שיחיו מינסקי
להצלחה רבה בכל ענייניהם
ולעילוי נשמת מרת
שיינא בעשא בתיה בת יוסף דב

⁸ רבי זאב קיצעס, תלמידו של הבעש"ט, חלם כל ימיו לעלות לארץ ישראל. לעת זקנותו הבין שאם לא עכשיו – אימתי והוא היה נחוש בדעתו לנסוע. הוא מכר את הבית, נפרד מהחברים והלך לבקש את ברכת הדרך מהבעש"ט. אך לאכזבתו, הרבי הפנה ממנו את הראש ולא ענה. הוא ניסה שוב ושוב לבקש ברכה והסכמה, עד שיום אחד האיר לו הבעש"ט פנים ואמר: "נו, אם אתה מתעקש לנסוע, יהא ה' עמך", אך הרבי הוסיף עוד משפט סתום: "בכל מקום שתבוא, היזהר שלא תיכשל בלשונך".

רבי זאב קנה כרטיס הפלגה ויצא לדרך הארוכה לארץ ישראל. ההפלגה הייתה קשה בגלל הרוחות, והאניה עגנה באי נידח. רבי זאב ירד אל האי, אכל ושתה ופתאום ראה יהודי עומד לפניו. איש מבוגר ומרשים ורבי זאב פתח עמו בשיחה. בין הדברים, עברו לדבר על מצב היהודים בעולם, והיהודי התעניין לדעת מה קורה בגולה כי שמע שהצורך חמלינצקי ימ"ש עשה טבח ברבבות יהודים רח"ל. אמנם רבי זאב, שהיה שרוי באקסטאזה של עליה לארץ, השיב בעליצות כי המצב לא כ"כ נורא ויהודים מתעוררים להתקרב לה'.

התעקש הזקן ואמר כי שמע שאין תקנה בגולה ולכל מקום שהולכים, הרעה רודפת. אך רבי זאב ענה בביטחון כי "בכל דור קמים עלינו לכלותנו והקב"ה מצילנו מידם". שמע הזקן ונאנח מרה. דמעות נשרו על לחייו והוא נעלם מהמקום. לפתע נזכר רבי זאב במה ששמע מהרבי שעליו להיזהר בלשונו. הוא נחרד להבין שפספס את הזדמנות חייו. ברוב שברונו, החליט לשנות את המסלול ולשוב אל הבעש"ט.

הרבי אמר: "דע שהזקן עמו דיברת היה אברהם אבינו, איש החסד, שעומד ומלמד זכות על ישראל. משמים ציפו שתאמר כי ישראל אינם יכולים להמשיך יום אחד בגלות, אך דחית את הקץ עם מידת הביטחון שלך..."